

Langsiktig markedsanalyse 2022-50

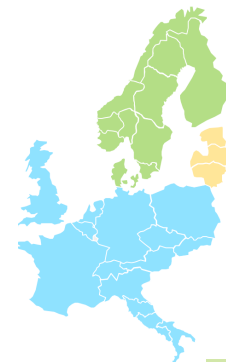
Frokostmøte, 18. april 2023

Statnetts markedsanalyser

KMA

LMA

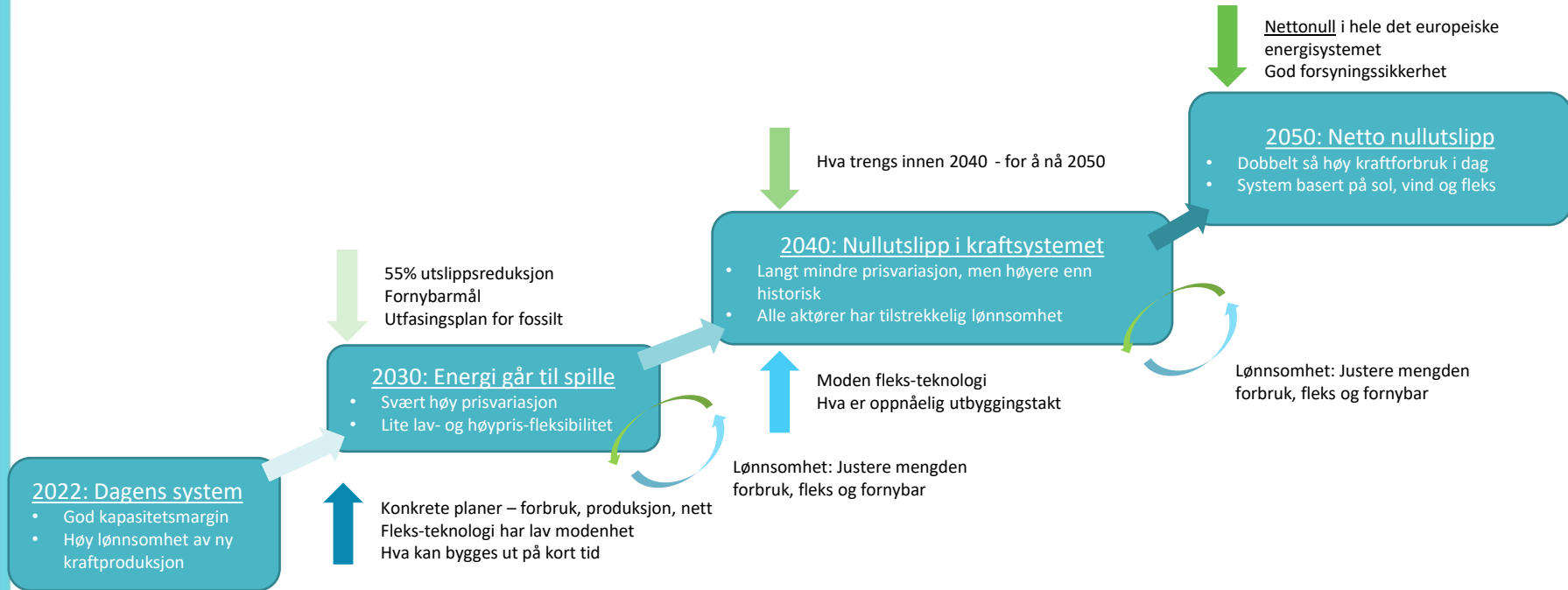

PSSE – teknisk nettmodell
Samnett – markeds og nettmodell
BID 3.0 – markeds og (snart) nettmodell

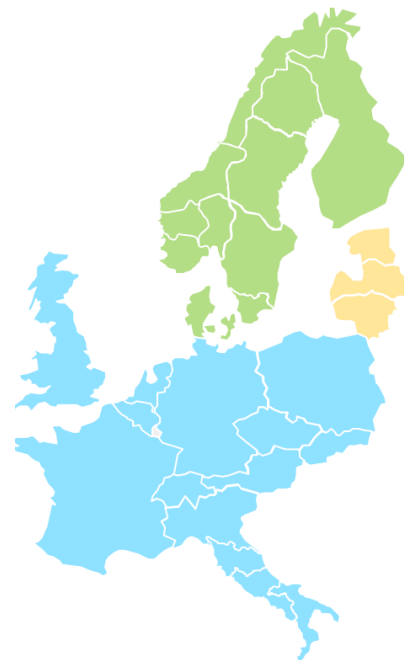
- Forstå og tallfeste utviklingen av energi og kraftsystemet
- Se utfordringer og muligheter for det norske kraftsystemet og Statnett – og bidra til bedre beslutninger
- Leverer modelldatasett til videre analyser, dokumentere forutsetninger og bidra til åpenhet om disse

Fundamental analyse "bottom up" – og "top down"

Vi bruker modellberegninger i mye av vårt analysearbeid

- Markedsmodellene etterligner systemet ved å beregne minimal samlet driftskostnad sekvensielt time for time
- Vi simulerer hvert datasett over 30 værår for å få fram variasjoner i været
- I Norden er markedsmodellen koblet til en nettm modell som beregner fysisk nettflyt i alle tidsavsnitt
- I analysen har vi etablert datasett for alle år fram til 2027 og deretter for 2030, 2035, 2040 og 2050 – i alle de tre markedsscenarioene **Basis**, **Høypris** og **Lavpris**
- I tillegg har vi fire scenarier for ulik vekst i forbruk og produksjon i Norge som vi tar med oss

PSSE – teknisk nettmmodell
Samnett – markeds og nettmmodell
BID 3.0 – markeds og (snart) nettmmodell

Europa

Statnett

Europa kort oppsummert

- Overgangen til et utslippsfritt europeisk energisystem skjer raskt – mye er gjort til 2035
- Systemet blir i hovedsak basert på vind, solkraft og fleksibilitet – og noe kjernekraft
- Vind og solkraft øker trolig raskere enn fleksibiliteten første tiår – og dette gir trolig ubalanser
- Kraftprisene faller raskt og blir gradvis mer gitt av kostnadene for ny vind/solkraft pluss fleksibilitet
- Det blir trolig høy prisvolatilitet, særlig første tiår

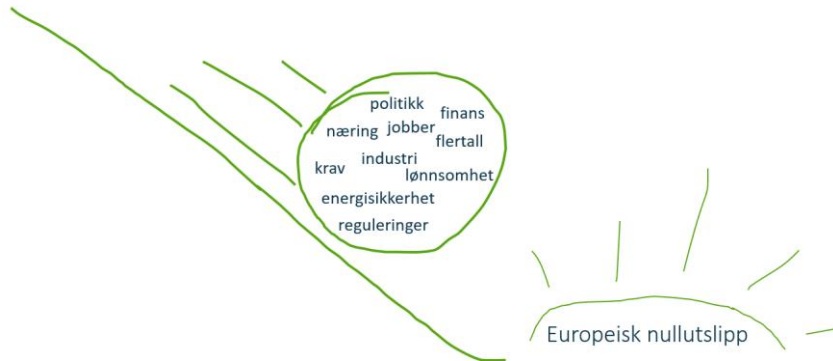
Sentrale usikkerhetsfaktorer

- Kostnader og tempo i utbyggingen av fleksibilitet og fornybar kraft
- Graden av støtte utenfor markedet
- Lite empiri ved "det nye systemet" og mulig endret markedsdesign

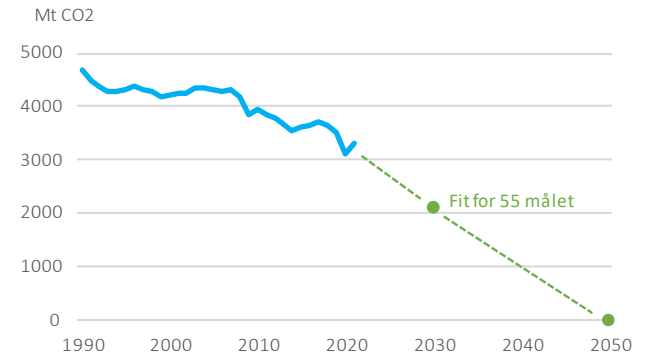
Hovedbildet er som i forrige LMA – men utviklingen er kraftig forsterket og framskyndet

Europa og Norden legger om energisystemet i rekordfart

- EU og UK har bindene utslippsmål og direktiver, krav og støtteordninger som sikrer at målene nås
- Krigen i Ukraina forsterker behovet for å gå over til utslippsfri og egenprodusert energi
- Teknologikostnadene for fornybar produksjon og energilagring faller videre
- Løsningene på utfordringene ved det nye utslippsfrie energisystemet blir stadig mer modne
- Ulike næringer, finanssektoren og offentlige virksomheter driver fram utviklingen
- Klimakrisen er mer synlig

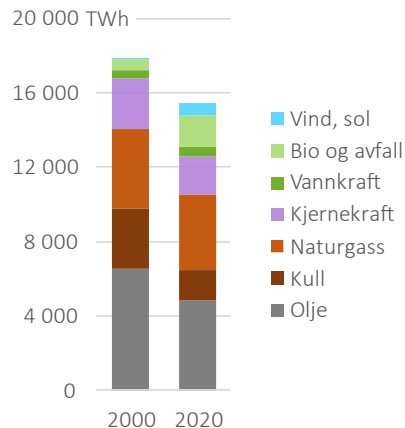
Netto CO₂-utslipp i EU og målsetninger for kutt

Europa trenger enorme volumer ny utslippsfri energi

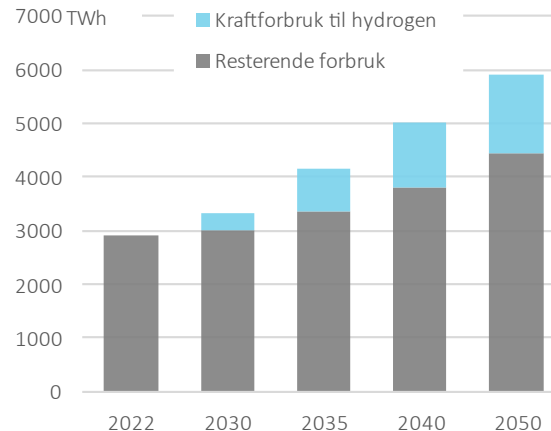

Samlet energibruk* i vårt modellerte område

Flere tusen TWh olje, kull og gass skal erstattes med energisparing og utslippsfri energi. Det meste av dette er utenfor dagens kraftsektor.

Kraftforbruk i vårt modellerte område

Selv med omfattende energisparing og mye mer geotermisk varme, blir det uansett en storstilt overgang til elektrisk utslippsfri energi – og dermed mye større kraftforbruk

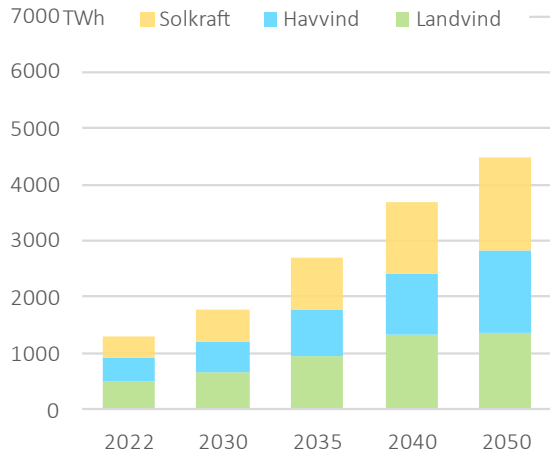
* Kilde: IEA World Energy Balances 2022

Europas kraftsystem blir basert på sol og vindkraft – og fleksibilitet

Energien hentes i stor grad fra sol og vindkraft (LMA Basis)

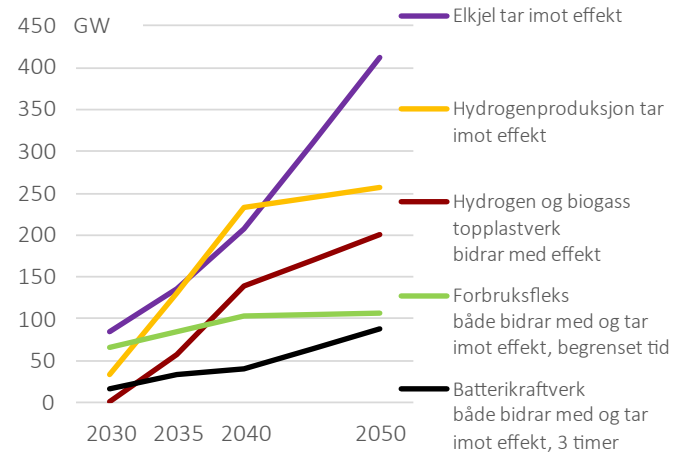

I tillegg til 4-5000 TWh vind og solkraft må Europa ha omfattende energisparing, kjernekraft, geotermisk varme og import av hydrogenprodukter

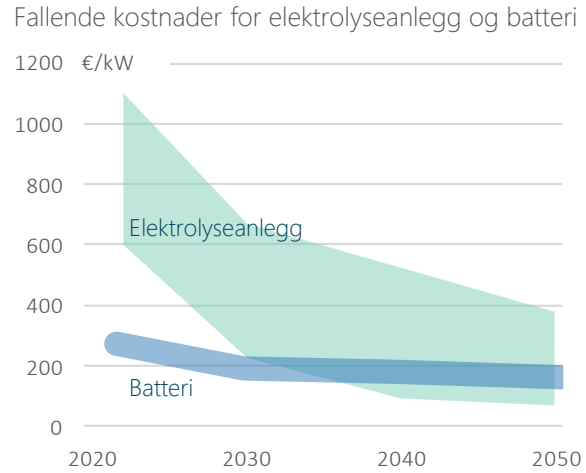
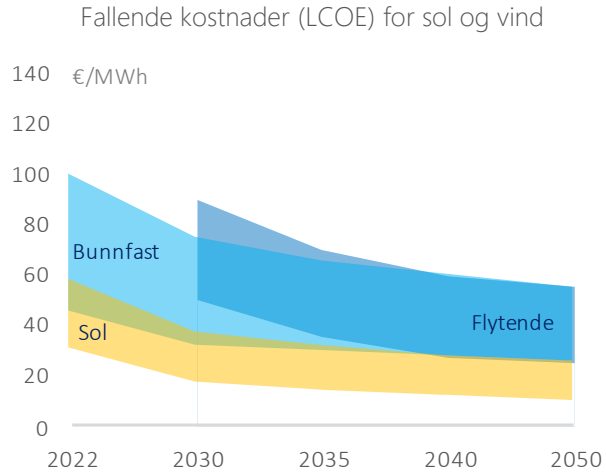
Havvind øker mye fordi det ikke er nok areal til å bare bygge landvind.

Store volumer av ulike typer fleksibilitet gjør det mulig å ha variabel sol og vindkraft som energikilde

Mye ny fleksibilitet gjør det mulig

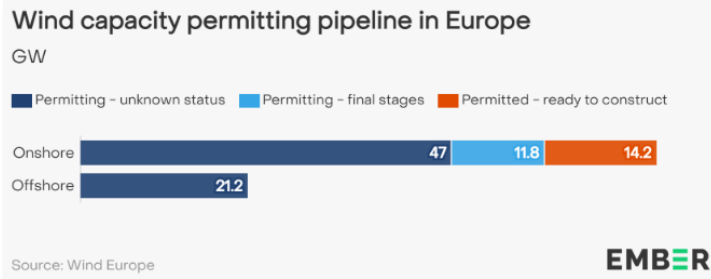
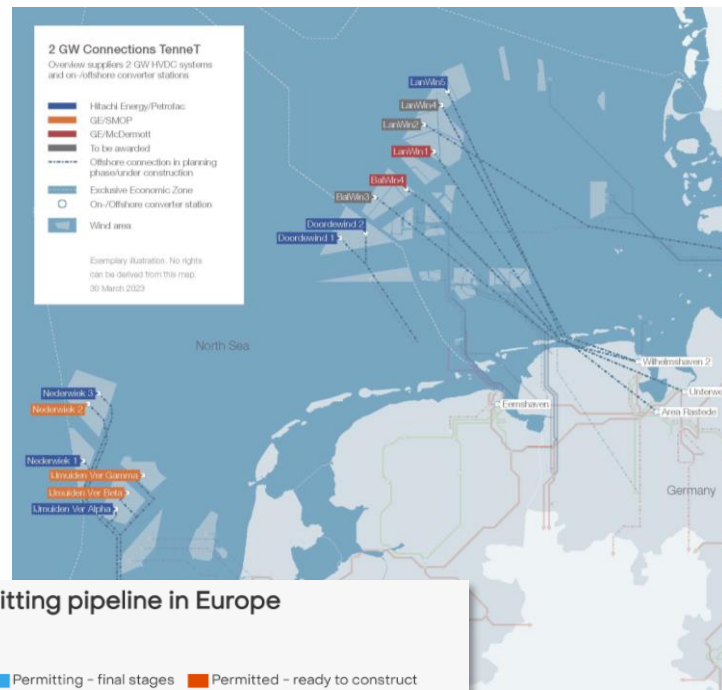

Billigere sol, vindkraft og fleksibilitet driver fram omstillingen

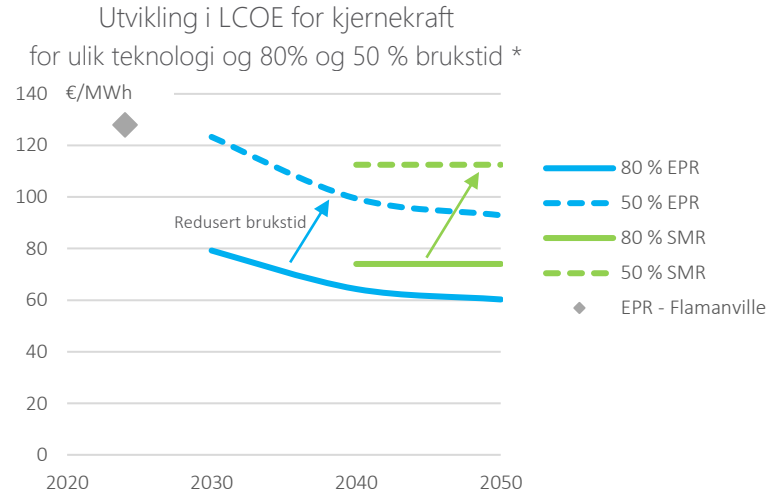
Fornybarutbyggingen er i full gang

- 40 000 MW solkraft i fjor, enda høyere forventning dette året
- 16 000 MW vindkraft i fjor, 94 000 MW i pipeline
- CFD kontrakter er sentralt for å få til havvind

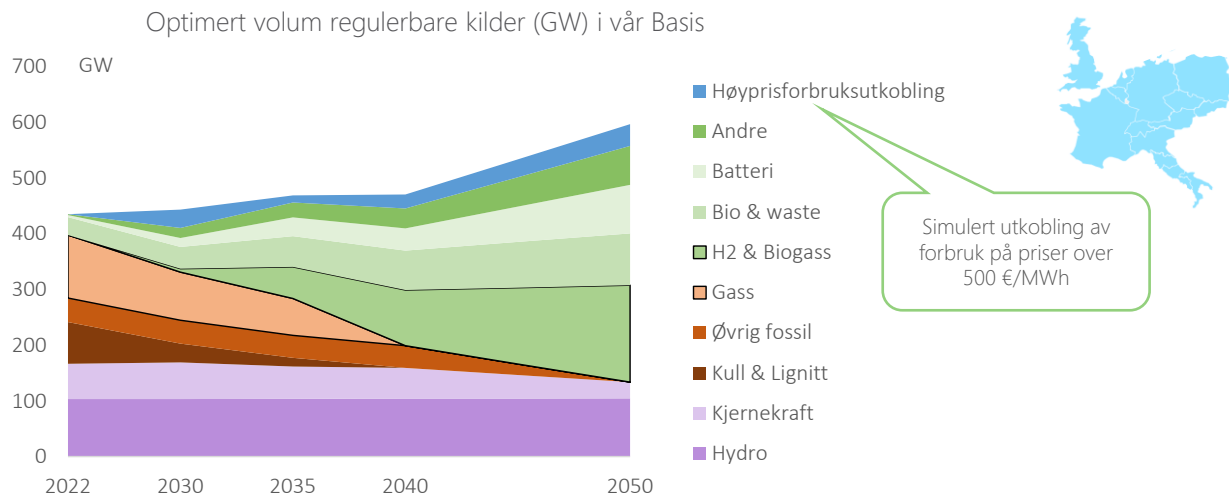
Kjernekraft må bli mye billigere for å bli lønnsomt uten støtte

- Kjernekraftverkene som nå er under bygging har ekstremt høye investeringskostnader
- Mye sol og vindkraft gir mange timer med kraftpriser ned mot null og lavere lønnsomhet for kjernekraftverk
- Kjernekraft vil likevel bli bygget ut – i land som satser på dette og som støtter dette økonomisk

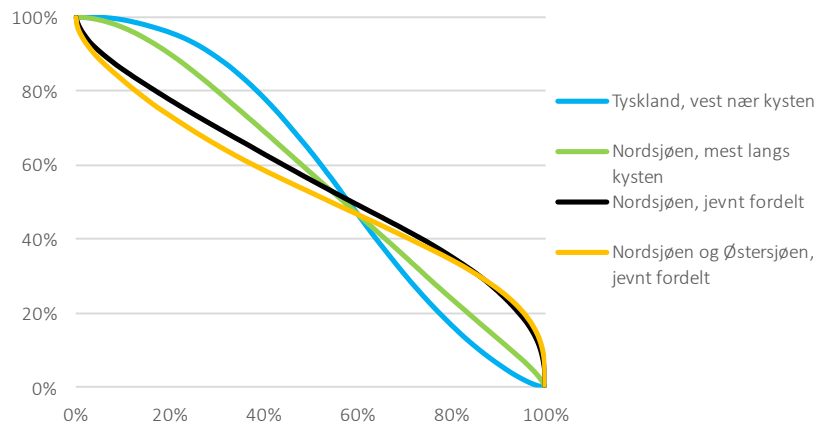
* EPR – European Pressurised Reactor – storskala kjernekraft
SMR – Small Modular Reactor – småskala kjernekraft
Flamanville kraftverk i Frankrike forventet i drift 2024
basert på IEA WEO (2022) og RTE futurs énergétiques (2022)

Samlet regulerbar effekt blir høyere – men har ulik utholdenhet

Økt nettkapasitet i Europa jevner ut fornybarproduksjonen

Varighetskurve for produksjon fra havvind med ulik geografisk spredning

Kart over TYNDP2022 nettprosjekt

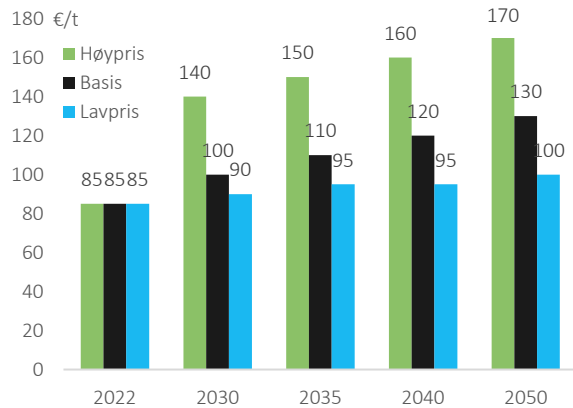

Figure 3 – Map of TYNDP 2022 transmission projects. Areas indicate projects for which the route is not yet known (green: under construction; yellow: in permitting; red: planned but not yet in permitting; blue: under consideration).

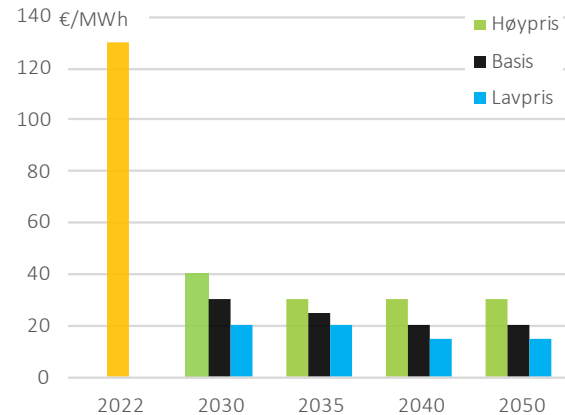

Kvotemarkedet er sentralt – gassprisen blir mindre viktig fra 2030

CO₂ pris i våre scenarier

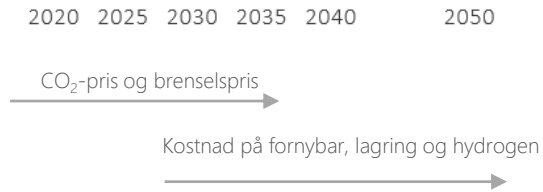

Forutsetninger for pris på gass (€/MWh)

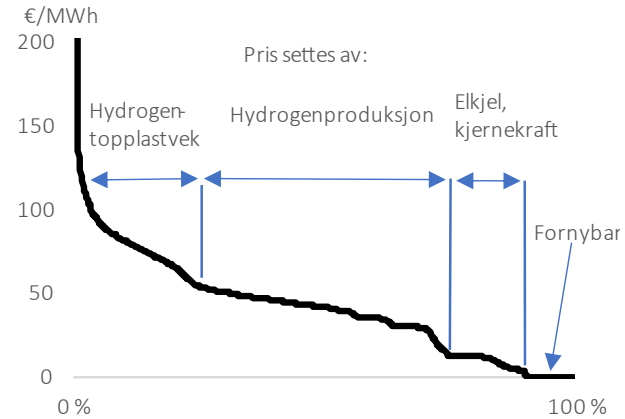

I 2040 og 2050 har karbonpris lite direkte virkning på kraftprisen, men virker gjennom øke betalingsviljen for nullutslippsenergi, eks. hydrogen

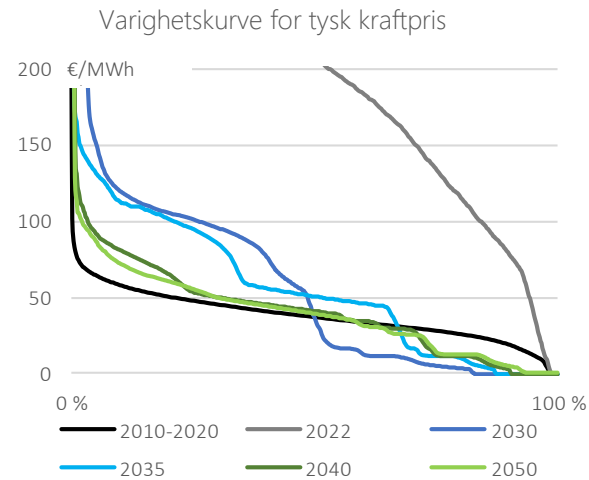
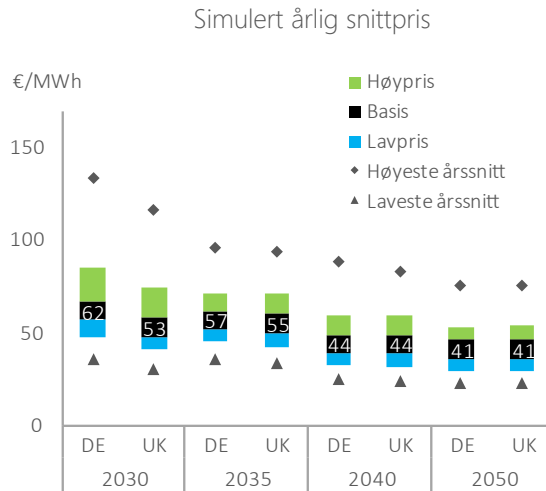
Kraftprisene påvirkes mer av kostnadene for produksjon og fleks

Varighetskurve for tysk kraftpris i 2040

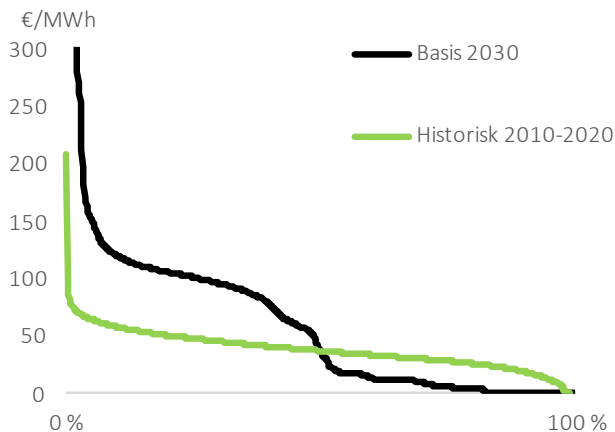

Fallende kontinentale og britiske snittpriser – men høy prisvariasjon

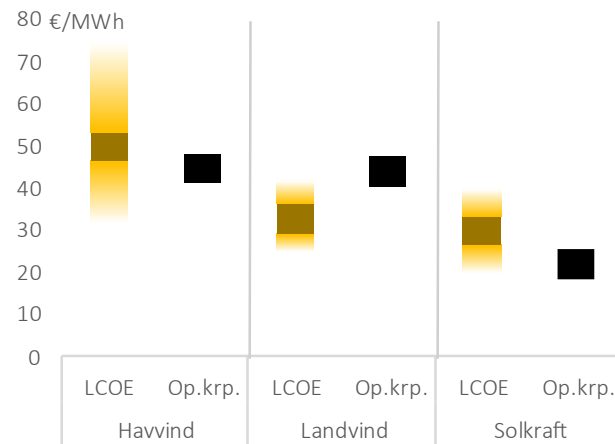

Mye nullpris gir lav lønnsomhet av fornybar rundt 2030

Varighetskurve for historisk tysk kraftpris sammenlignet med simuleringer i Basis 2030

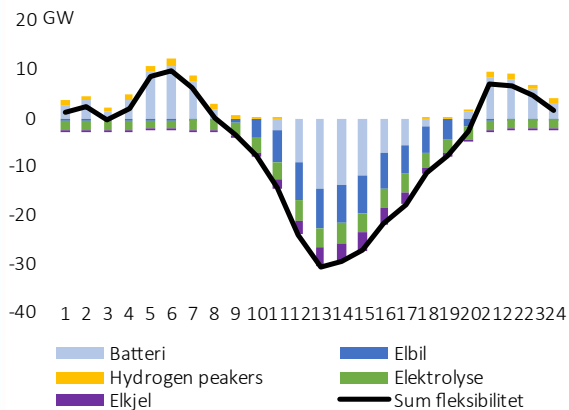

Sammenlikning av LCOE og oppnådd kraftpris for havvind, landvind og solkraft i 2030 i Tyskland i Basis

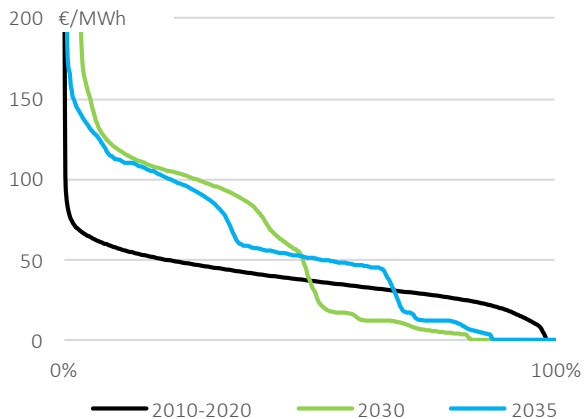

Over tid blir lønnsomheten av fornybar bedre med mer fleksibilitet

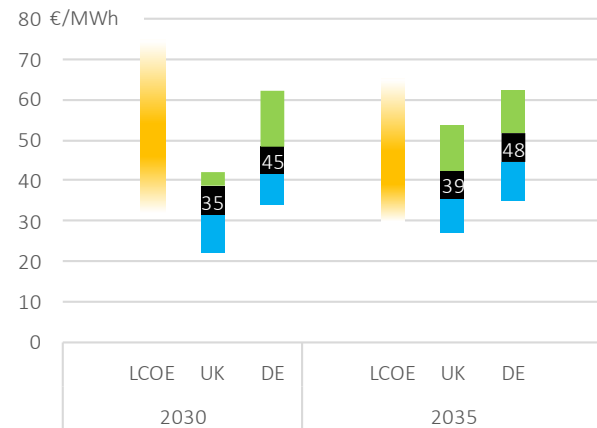
Gjennomsnittlig bidrag fra tysk fleksibilitet i en sommeruke (uke 27) i 2050

Varighetskurve for tysk kraftpris

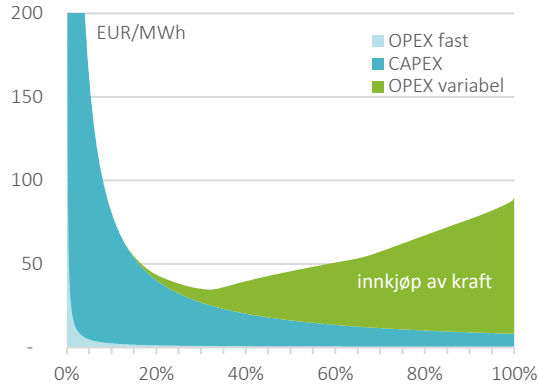

LCOE og oppnådd kraftpris for havvind

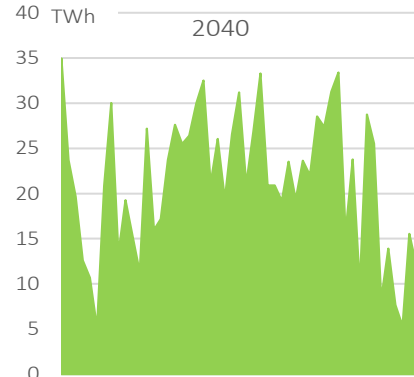

Det vil lønne seg å produsere hydrogen fleksibelt i takt med kraftprisene

Produksjonskostnader for hydrogen med ulik brukstid for elektrolyse i 2035

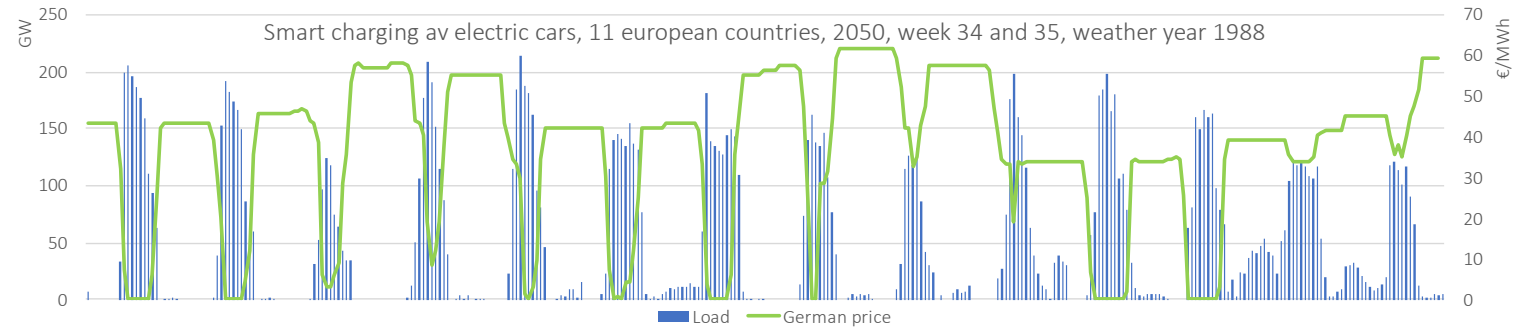
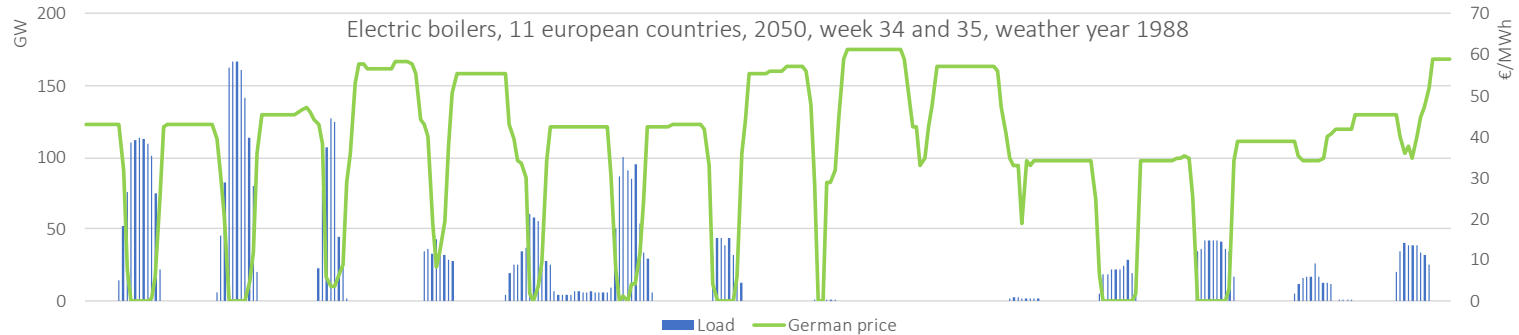

Variabelt kraftforbruk til hydrogenproduksjon

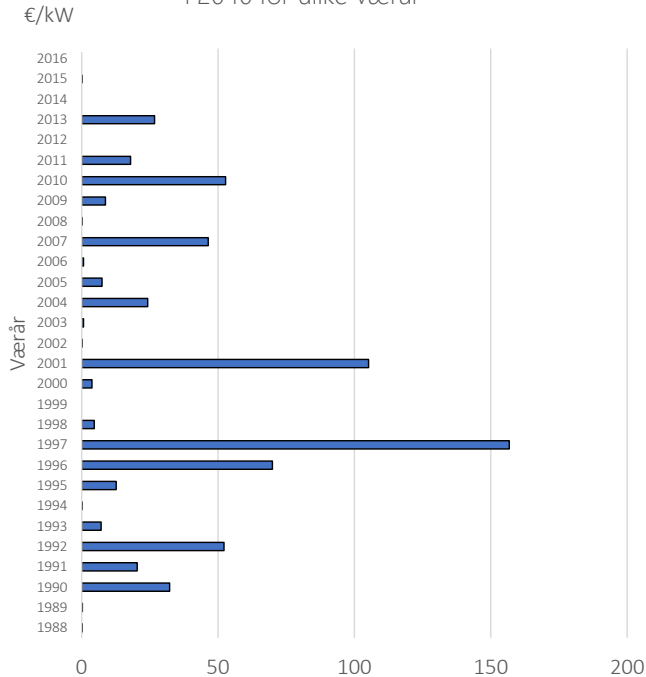

Eksempler på storskala fleksibilitetsbidrag fra andre kilder

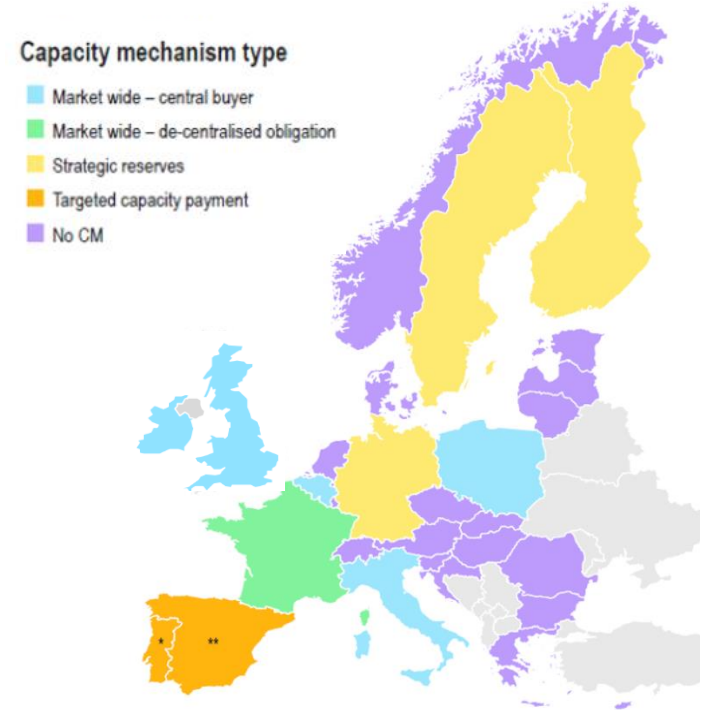

Kontinentet – kan bli behov for støtte av topplastverk

Simulert inntjening for hydrogendrevet OCGT kraftverk i Tyskland i 2040 for ulike værår

Oversikt over ulike ordninger for kapasitetsbetalinger i Europa

Source: ACER based on NRA data

Norge og Norden

Norge og Norden kort oppsummert

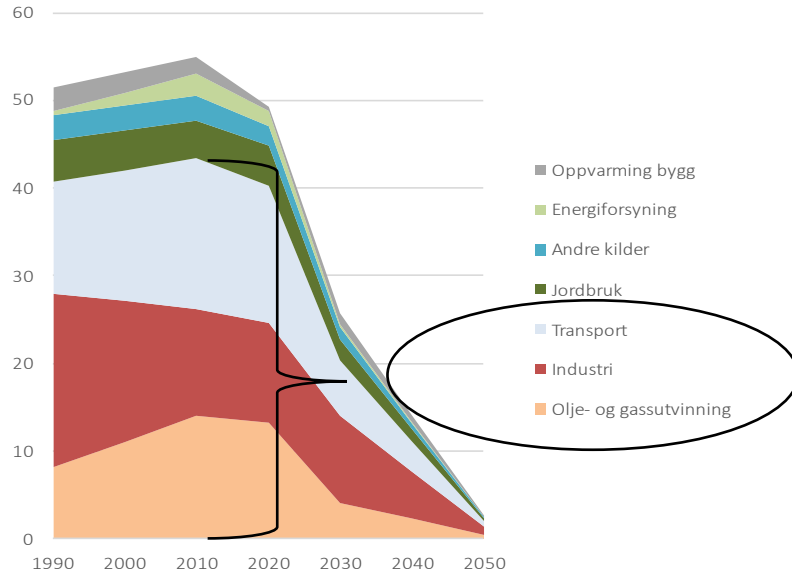
- Norsk og nordisk produksjon og forbruk blir mye større
- I Norge vil tilgangen på billig nok produksjon ha stor betydning for forbruksveksten
- Den norske energibalansen kan bli negativ rundt 2030, før mye ny produksjon kommer inn
- Et stort overskudd på norsk/nordisk energibalanse er lite trolig - vil gi ulønnsom produksjon
- Det blir et stort behov for mye ny fleksibilitet også i Norge og Norden
- Kraftprisene faller med prisene ellers i Europa og det blir større kortsiktig prisvariasjon
- Vi får mer like snittpriser i nord-sør i Norge – men fortsatt prisforskjeller time for time
- Norsk havvind kan bli lønnsomt uten støtte – men kan ha behov for garantier

Sentrale usikkerhetsfaktorer for utviklingen i Norge og Norden:

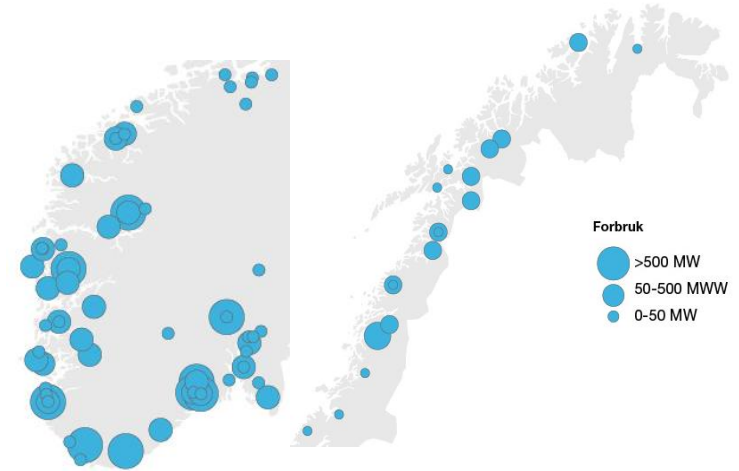
- Utviklingen i kraftprisene ellers i Europa
- Veksten i nordisk forbruk og produksjon – og teknologikostnadene
- Graden av fleksibilitet i den nordiske hydrogenproduksjonen

Norge – elektrifisering og økt industriproduksjon driver forbruksveksten

Elektrisitet må erstatte fossil energi for å kutte utslipp

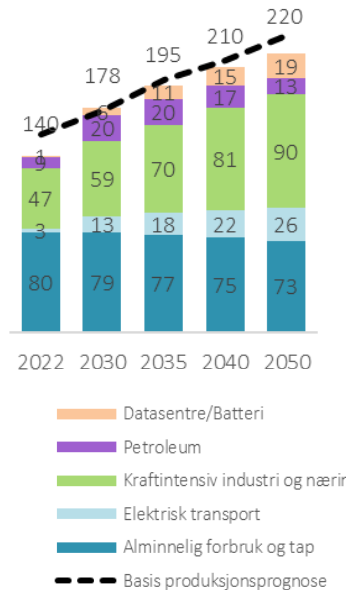

Mange av tilknytningssakene handler om utvidet industri og ny næringsvirksomhet

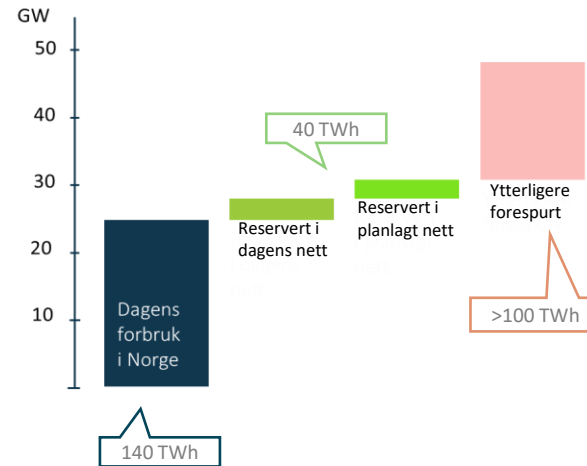

Basis forbruksprognose for Norge – 80 TWh vekst

Basis forbruksprognose for Norge

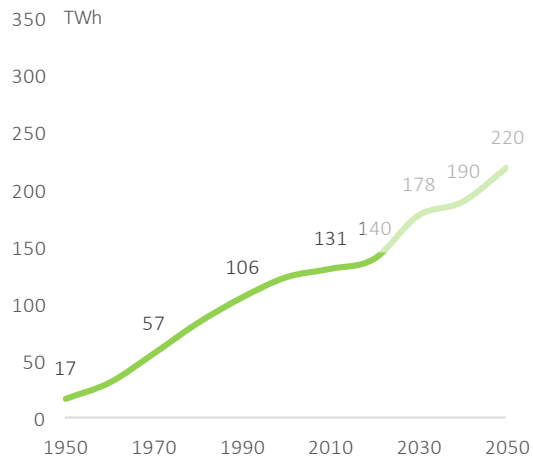
Tilknytningsvolum på 140 TWh vekst

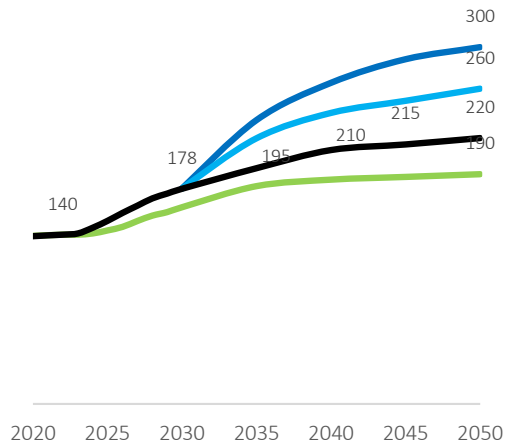

Norge – fire scenarioer – tilgangen på produksjon styrer mye

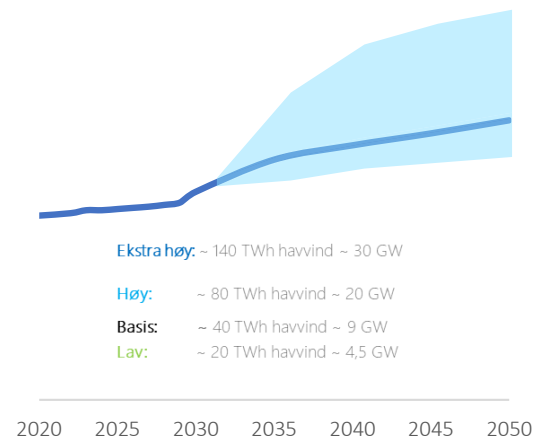
Historisk forbruksutvikling og Basis til 2050

Scenarioer for forbruksutvikling (TWh)

Scenarioer for produksjonsutviklingen (TWh)

- Ekstra høy:** ~ 140 TWh havvind ~ 30 GW
- Høy:** ~ 80 TWh havvind ~ 20 GW
- Basis:** ~ 40 TWh havvind ~ 9 GW
- Lav:** ~ 20 TWh havvind ~ 4,5 GW

Basis

Høy og ekstra høy

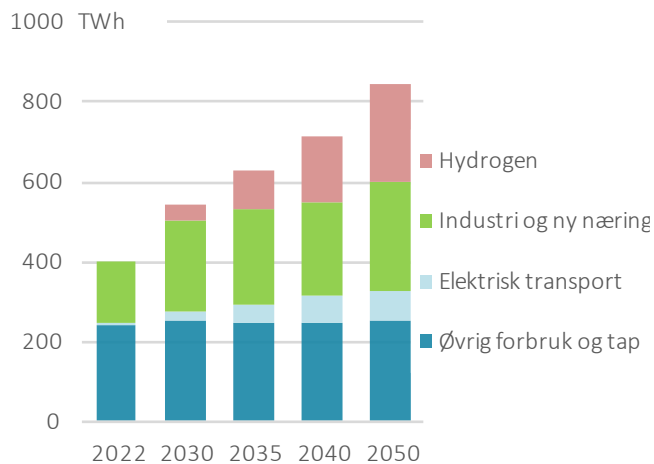
Lav

- nullutslipp i Norge og industrivekst drevet av havvind
- flytende havvind tar av i Norge og møter bunnløs global etterspørsel fra grønn industri
- lav tilgang på ny fornybar kraftproduksjon gir mindre industrivekst og behov for mye ENØK

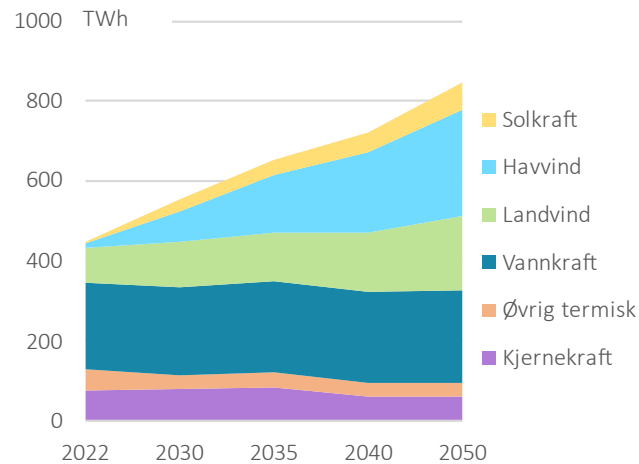
Norden – kraftforbruket kan dobles – mye går til hydrogen

Kraftforbruket dobles

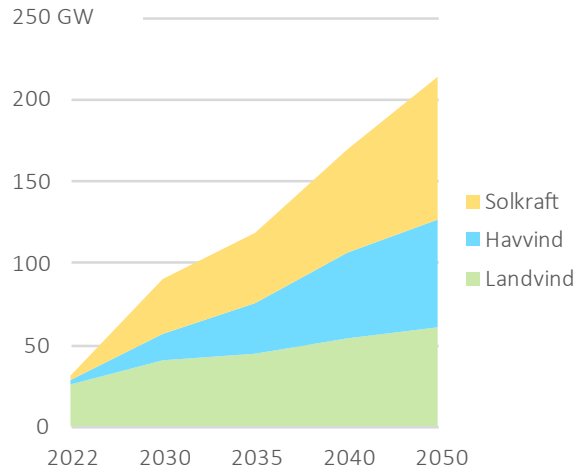

Nesten all økt energi kommer fra vind og sol

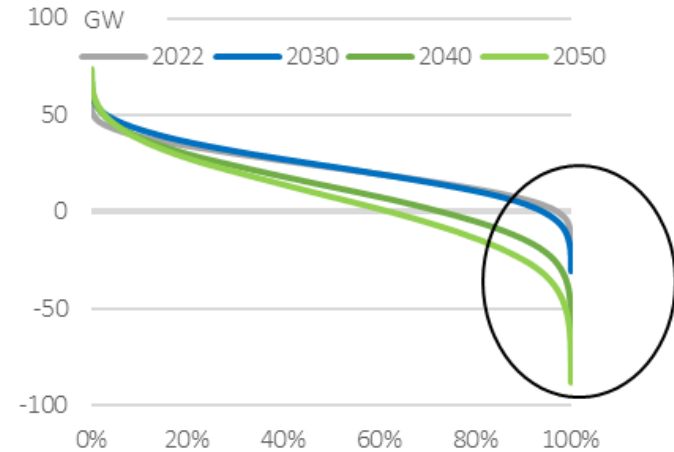

Norden – behov for mer fleksibilitet i tillegg til vannkraften

Installert kapasitet (GW) i sol og vindkraft i Norden i Basis

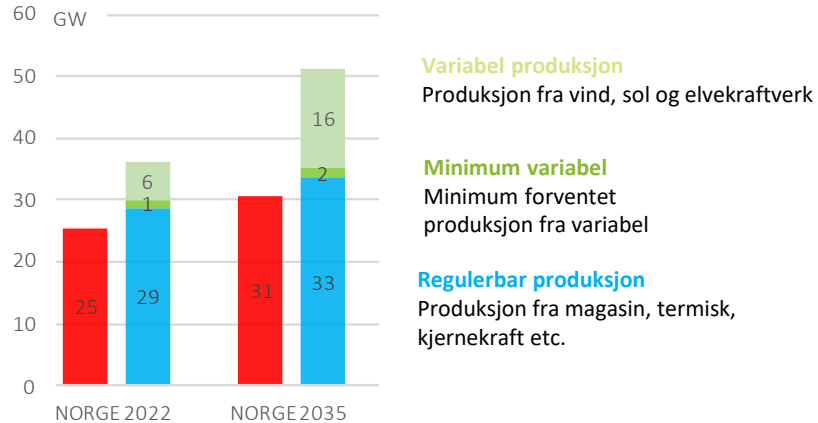
Residualforbruk Norden i Basis

Norge/Norden – behov for økt effekt for å unngå stram effektbalanse

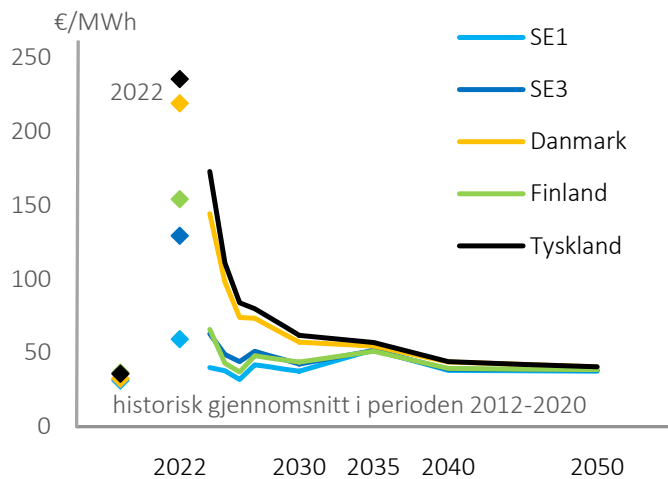
Maksforbruk
Forbruk som ikke kobler ut ved høye priser

Utvikling i effektmargin i Basis i Norge

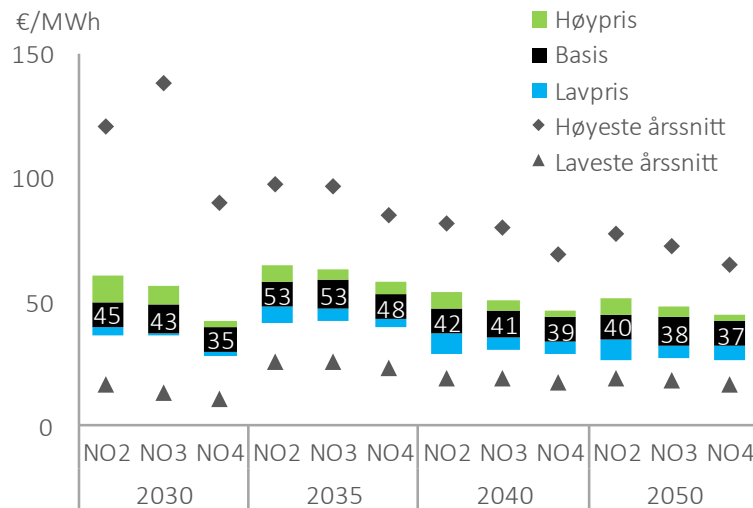

Norden – kraftprisene blir likere og langt lavere enn i dag

Simulert årlig snittpris

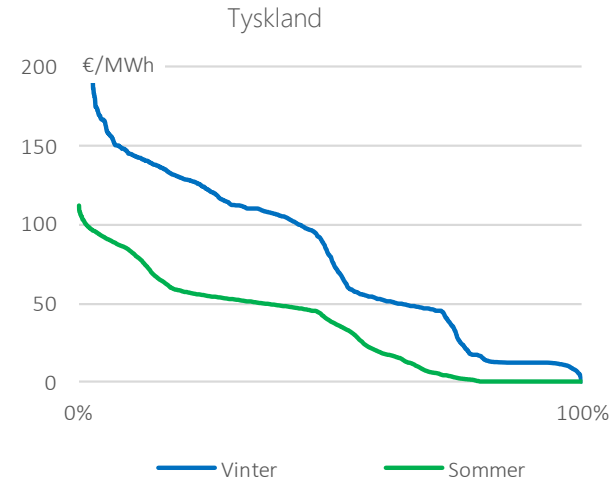
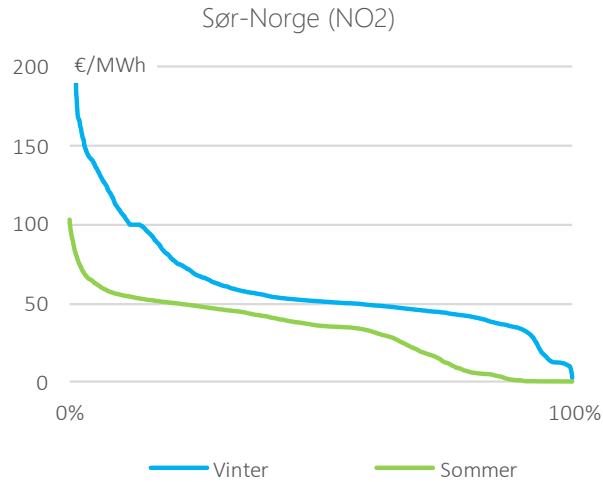

Simulert årlig snittpris

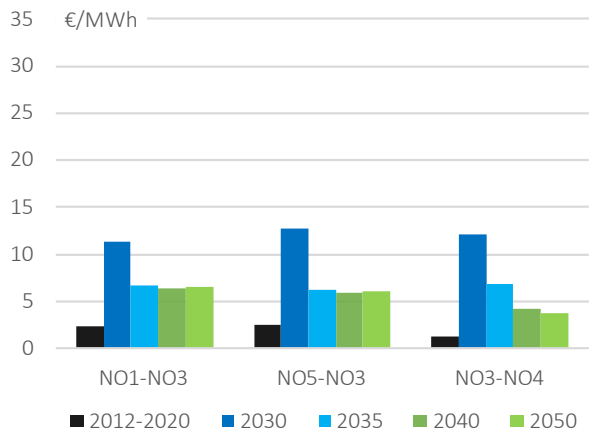
Norden – prisvariasjonen blir langt høyere og likere den på kontinentet

Varighetskurve for vinterpriser (uke 48-5) og sommerpriser (uke 20-30) i 2040

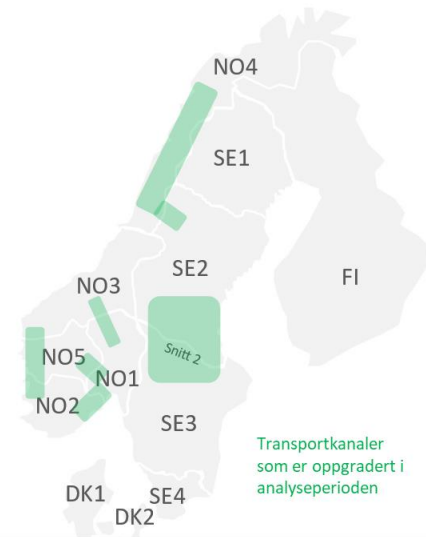
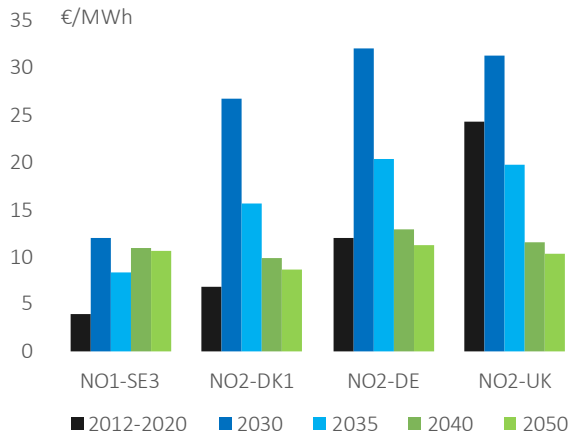

Høye prisforskjeller time for time internt og mot utlandet

Prisforskjell time for time internt i Norge

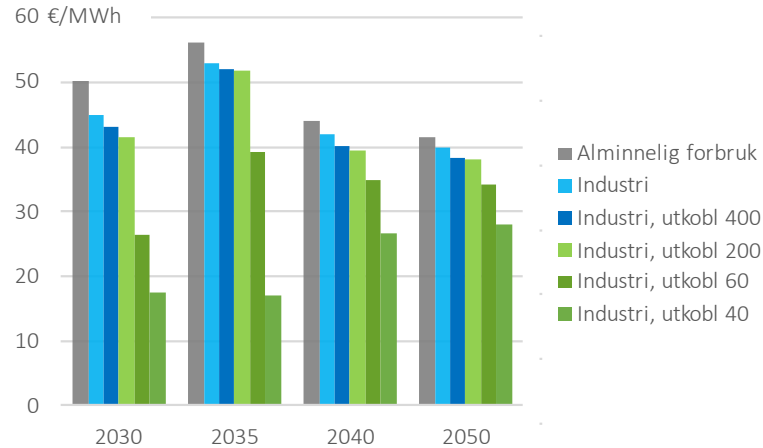

Prisforskjell time for time mellom Norge og utlandet

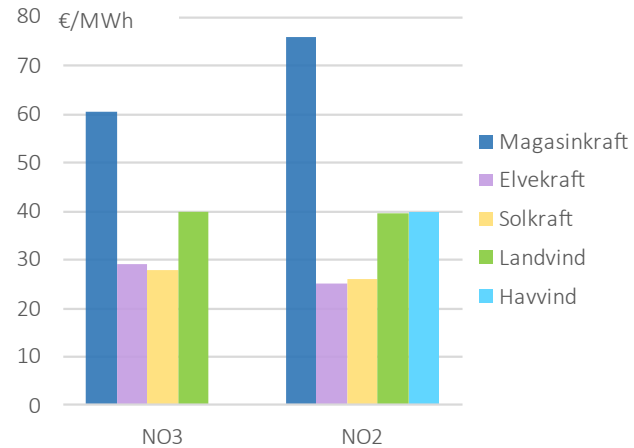

Ulike typer forbruk og produksjon ser ulik kraftpris i snitt

Oppnådd snittpris i NO2 for ulike forbrukstyper*

Oppnådd snittpris for ulike typer produksjon i 2030

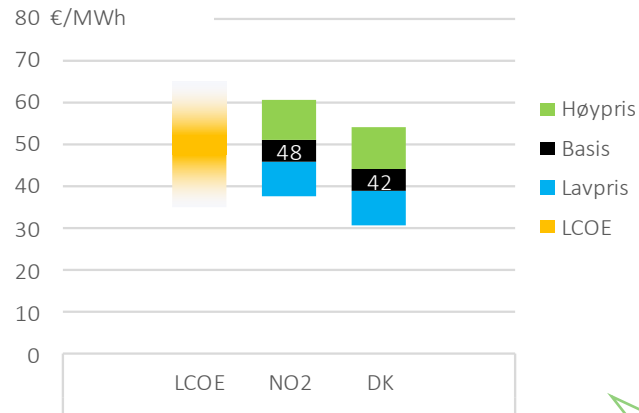

*Industri, utkobl 40-60 er ment som illustrasjon, vi legger ikke til grunn forbruk på disse utkoblingstrinnene i NO2 i vår Basis

Lavt støttebehov for ny norsk og nordisk kraftproduksjon i Basis

LCOE og opnådd kraftpris for bunnfast havvind i 2035

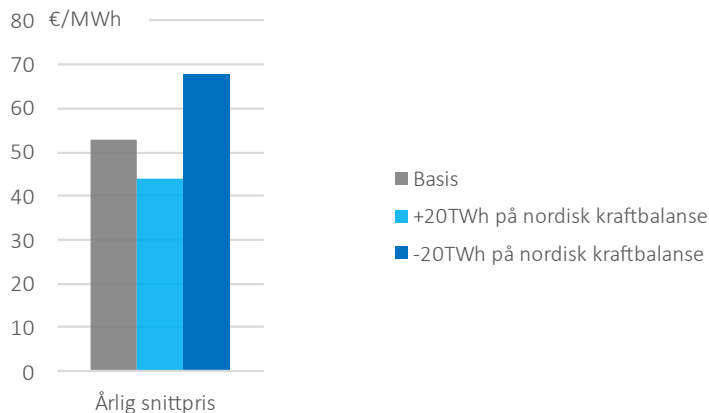
Kostnaden for nett til land har stor betydning for LCOE – og kan dermed avgjøre hvilke havområder det er mest rasjonelt å bygge ut

Både teknologisk utvikling og reduksjon i finansiell risiko gjennom CFD kontrakter bidrar til å redusere kostnadene. Fleksibilitet fra blant annet batterier og "sektorkobling" med hydrogen og varmemarkedet bidrar til å opprettholde inntektene

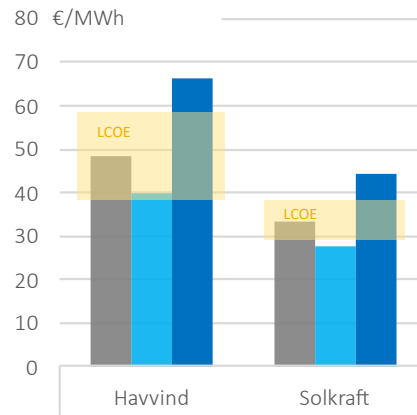
Kostnadene for norsk havvind sammenlignet med kostnadene for havvind i andre land vil påvirke veksten i Norge. Her kan nettkostnadene bety mye – med hybrid kan tilknytningskostnadene reduseres

Nordisk overskudd presser oppnådd pris under kostnad for havvind

Kraftpris i NO2 for ulik nordisk kraftbalanse i 2035

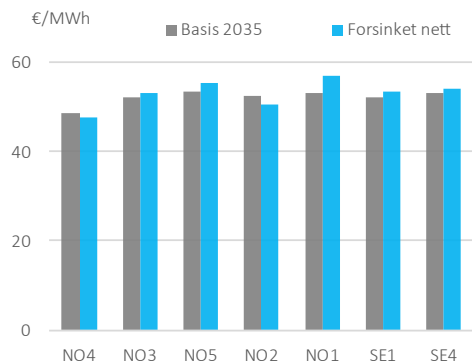

Oppnådd kraftpris i NO2 for ulik nordisk kraftbalanse i 2035

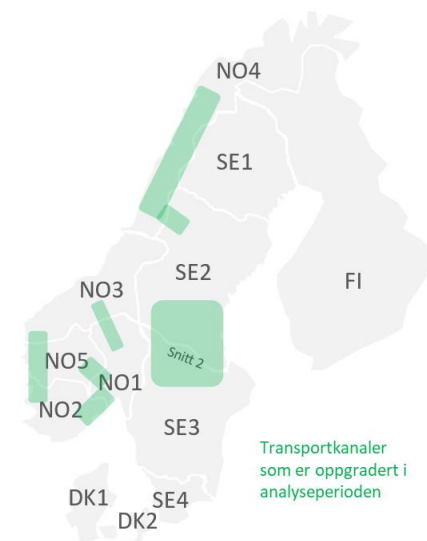
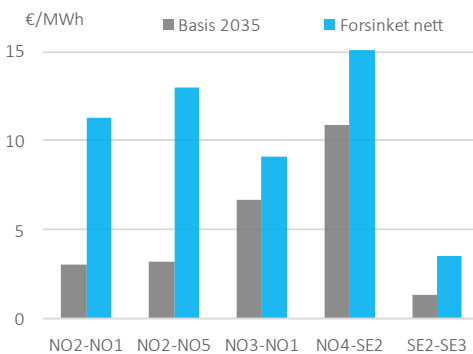

Forsinket nettutbygging vil øke prisforskjellene time for time

Årlig snittpris i 2035 – i Basis og med forsinket nett

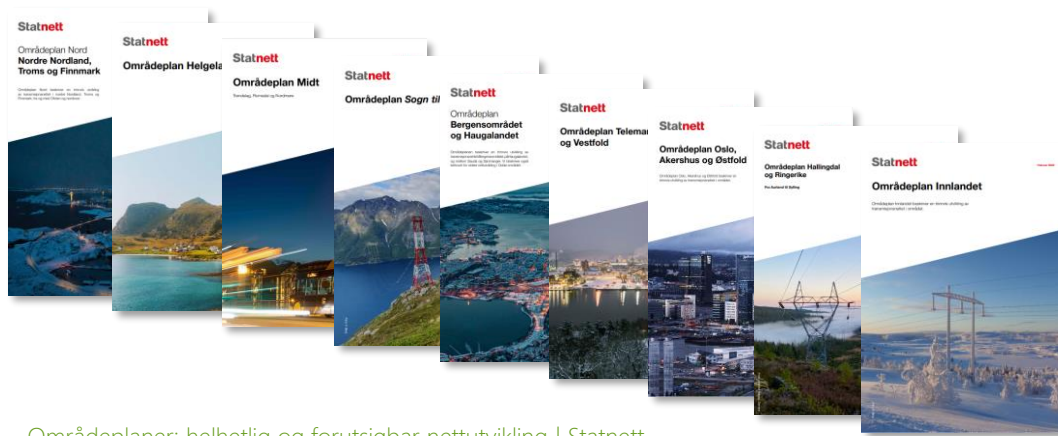

Gjennomsnittlig absolutt prisforskjell i 2035

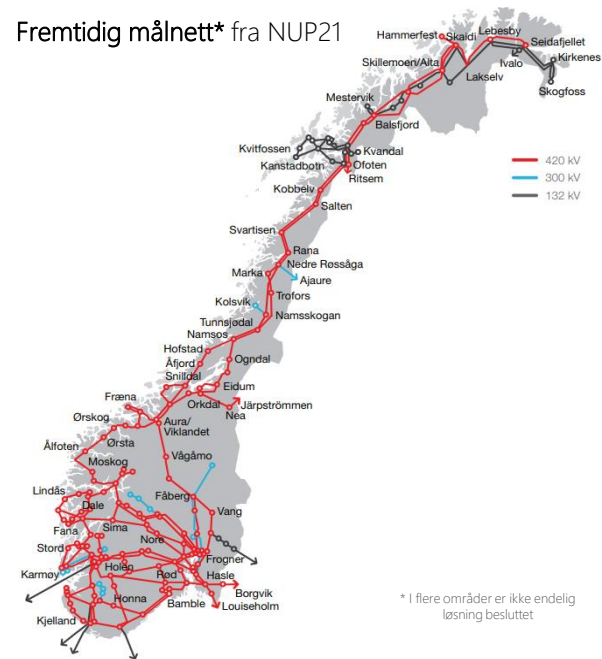

Viktigere med et sterkt hovednett fremover

- Kraftsystemet skal gjennom store endringer
- Uten mye mer nett vil vi sannsynligvis ikke få en stor vekst i verken forbruk eller produksjon
- Behovet for en sterk hovedstruktur i nettet som er robust for å håndtere flere utviklingsscenario øker

Områdeplaner: helhetlig og forutsigbar nettvutvikling | Statnett

Statnett